

UKÁZKA Č. 2

VÁCLAV HAVEL: ZAHRADNÍ SLAVNOST (1963)

1. PLZÁK Je jistě dobře, že vás pálí otázka umění, nesmíte však umění zas nějak jednostranně přeceňovat, abyste neupadli do
2. nezdravého a duchu našich zahradních slavností hluboce cizího estétství. Jako bychom neměli například v takové technice
3. ještě celý pytel setsakramentsky palčivých problémů!
4. TAJEMNÍK Zrovna jsem chtěl převést řeč na techniku –
5. PLZÁK Technika – tomu říkám slovo do pranice! Tvrdím totiž, že žijeme v technickém století: magnet – telefon – magnet – o
6. tom se nesnilo ani Vernerovi!
7. TAJEMNÍK Četl jsem nedávno Dvacet tisíc mil pod mořem –
8. PLZÁK A my dokážeme brzo číst ještě hlouběji pod mořem!
9. TAJEMNÍK O objevech kapitána Nema –
10. PLZÁK Nemá! Ani potuchy nemá Verner o objevech našich kapitánů vědy! Technika by se měla stát organickou
11. součástí života každého z nás –
12. TAJEMNÍK Správně! Hned na příští poradě likvidačně metodické sekce navrhnu, abychom se znovu zamysleli o
13. možnostech chemizace likvidační praxe!
14. HUGO (*pro sebe*) Chemizace likvidační praxe –
15. PLZÁK Je jistě dobře, že vás pálí otázka techniky, nesmíte však techniku zas nějak jednostranně přeceňovat, abyste neupadli
16. do zhoubného technicismu, který mění člověka v mechanickou součástku odlidštěného světa bezduché civilizace. Jako
17. bychom neměli například v takovém umění ještě celý pytel setsakramentsky palčivých problémů!
18. TAJEMNICE Zrovna jsem chtěla převést řeč na umění –
19. PLZÁK Umění – tomu říkám slovo do pranice! Kolegové z kultury jistě dobře vědí, proč chystají výnos o umělecké
20. odvaze! Bude platit už od druhého kvartálu!
21. TAJEMNICE Správně! Umění musí provokovat odvážnými formálními experimenty – impresionismus a tak –
22. HUGO (*pro sebe*) Impresionismus –
23. PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka umění. Neměli byste však podceňovat techniku!
24. TAJEMNÍK Právě jsem chtěl převést řeč na techniku –
25. PLZÁK Technika – tomu říkám slovo do pranice! Kolegové z průmyslu jistě dobře vědí, proč plánují zavedení strojů
26. už od příštího kvartálu!
27. TAJEMNÍK Správně! Technika musí využít i těch nejnovějších objevů – periodická soustava prvků a tak –
28. HUGO (*pro sebe*) Periodická soustava prvků –
29. PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka techniky. Neměli byste však podceňovat umění!
30. TAJEMNICE Umění – tomu říkám slovo do pranice!
31. PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka umění –
32. TAJEMNÍK Neměli byste však podceňovat techniku!
33. TAJEMNICE Technika – tomu říkám slovo do pranice!
34. TAJEMNÍK Je dobře, že vás pálí otázka techniky –
35. TAJEMNICE Neměli byste však podceňovat umění!
36. TAJEMNÍK Umění – tomu říkám slovo do pranice!
37. TAJEMNICE Je dobře, že vás pálí otázka umění –
38. PLZÁK Hej, poslyš – co si vlastně o celé věci myslíš ty? ...
39. HUGO Já? No tak ze začátku byl ten spor zajímavý, pak se ale trochu zvrhl, že? (*Pauza*) Jistě, už od začátku měl takový
40. nesprávný osobní tón, i když až do konce šlo o zajímavý a aktuální problém, ne? (*Pauza*) Já vím, lze se na to dívat z
41. různých úhlů, stran i pozic, vždycky je však nutné zvážít všechna pro i proti, nemám pravdu? (*Pauza*) Oni vlastně oba
42. měli tak trochu pravdu a oba se tak trochu mýlili – nebo vlastně naopak: oba se mýlili a oba měli pravdu, ne? Asi ano,
43. ne? (*Pauza*) Ano, také si myslím, že ne, i když si nemyslím, že ano. Oba totiž tak nějak zapomněli, že v budoucnosti se
44. bude umění s technikou tak nějak harmonicky doplňovat – lyrickoepické verše pomohou při chemizaci likvidační praxe
45. – periodická soustava prvků pomůže rozvoji impresionismu – na každém technickém výrobku bude zvláštní ploška,
46. vyhrazená pro účinný estetický vjem – komíny atomových elektráren budou pomalovány našimi nejlepšími krajináři –
47. dvacet tisíc mil pod mořem budou čítárny přístupné všem – diferenciální rovnice se budou psát ve verších – na
48. střeších cyklotronů budou divadla malých forem – a v nich se budou recitovat diferenciální rovnice – tak nějak lidsky, ne?
49. (*Plzák se dívá upřeně na Huga, ten zneklidněně vyndává legitimaci a ukazuje mu ji. Plzák si to ovšem vykládá jinak*
50. *a předkládá zase svou legitimaci Hugovi. Posléze se oba uklidňují*)

VÁCLAV HAVEL: PŘÍBĚH A TOTALITA (1987)

1. Východiskem každého příběhu je, jak známo, událost. Událost – jako vpád jedné „logiky“ do světa „logiky“ jiné – zakládá
2. pak to, z čeho každý příběh vyrůstá a čím se živí: situaci, vztah a konflikt. I příběh má ovšem svou logiku, je to však logika
3. dialogu, střetání a vzájemného působení různých pravd, postojů, myšlenek, tradic, vášní, lidských bytostí, vyšších
4. mocností, společenských pohybů a podobně, tedy více svéprávných či samostatných a vzájemně se předem
5. nedeterminujících sil. Základním předpokladem příběhu je tedy pluralita pravd, „logik“ a subjektů rozhodování a jednání.
6. Logika příběhu se podobá logice hry: je logikou napětí mezi známým a neznámým, pravidlem a náhodou, nutností a
7. nepředvídatelností. Nikdy předem s určitostí nevíme, co z výchozí konfrontace vzejde, co do ní ještě vstoupí, jak vyústí či
8. dopadne, nikdy není předem jasné, kterou z potencialit jednoho z „hráčů“ probudí a k jakému činu ho přiměje ten či onen
9. čin „protihráče“. Už proto je bytostnou dimenzí každého příběhu tajemství. Příběhem k nám nepromlouvá určitý subjekt
10. pravdy, ale zjevuje se jím lidský svět jako vzrušující prostor styku mnoha takových subjektů.
11. Základním pilířem soudobého totalitního systému je existence jediného, centrálního a monopolního subjektu veškeré
12. pravdy i moci, který se stává zcela přirozeně i jediným subjektem všeho společenského dění. Toto dění přestává být
13. prostorem konfrontace různých víceméně svéprávných subjektů a mění se v pouhé vyjevování a naplňování pravdy a vůle
14. subjektu jediného. Ve světě ovládaném tímto principem není místa pro tajemství; majetnictví komplexní pravdy znamená,
15. že se všechno ví předem. A kde se všechno ví předem, nemá z čeho vyrůst příběh.
16. S destrukcí příběhu nutně mizí i pocit dějinnosti: první půli sedmdesátých let v Československu mám osobně v paměti jako
17. dobu jakéhosi „zastavení dějin“: veřejné dění jako by ztratilo strukturu, spád, směr, napětí, rytmus a tajemství; nevím, co
18. bylo dřív a co později, čím se jeden rok lišil od druhého, co se vlastně dělo, a zdá se mi, že je to celkem jedno: spolu
19. s nepředvídatelností se vytrácí i sám pocit smyslu.
20. Dějiny byly nahrazeny pseudodějiny, rytmizovaným kalendářem výročí, sjezdů, oslav a spartakiád. Tedy přesně tím
21. druhem umělého dění, které není otevřenou hrou konfrontujících se subjektů, ale jednorozměrným, průhledným a veskrze
22. předvídatelným sebevyjevováním a sebeoslavováním jediného centrálního subjektu pravdy a moci.
23. A jelikož lidský čas lze zakoušet jediné skrze příběh a dějiny, začala mizet i sama zkušenost času: zdálo se, že čas stojí na
24. místě nebo se točí v kruhu, zdálo se, že se rozpadá do tříště zaměnitelných okamžiků. Běh věcí, nesměřující odnikud nikam,
25. ztrácel povahu příběhu, a tím hlubší smysl; ztráta horizontu dějinnosti znesmyslnila život.
26. Totalitní moc vnesla byrokratický „pořádek“ do živoucí „nepořádnosti“ dějin, čímž je jako dějiny umrtvila. Vláda tak říkájíc
27. zestátnila čas. Díky tomu ho potkal smutný osud mnoha zestátněných věcí: začal odumírat.